

HRVATSKARIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 125, godišnje K 15.—. Za INOZEMSTVO K 23.—.
Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 81. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIĆTOVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisk „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug)

Izdavatelj i odgovorni urednik Dr. JURE JURIN.

OGLASI PO CIENIKU.

Broj 930

ŠIBENIK, utorak 28. travnja 1914.

God. X.

Opatijski sastanak grofa Berchtolda i di San Giuliana.

Opatijski sastanak austrijskog sa talijanskim ministrom vanjskih posala trajao je pet dana i svršio je, nakon nekoliko izleta i banketa, u podpunom skladu. Na 18 o. m. bilo je izdano službeno saobraćenje, koje taj sklad naglasava i gledi obće politike i gledi odnosa Austrije sa Italijom. Kaže to saobraćenje nadalje, da su se posljedice toga sklada pokazale za balkansku rata; i jer dva ministra uvidjaju korist njihove zajedničke politike da su odlučili držati se današnjega pravca i da će složno raditi u svrhu da simpatije javnog mnenja budu sve to živje prema sručnim odnosaima dvojne vlade.

Kako je bilo očekivati dogovaranja dvaju ministara vrtila su se oko pitanja Albanije, interesa Austrije u Aziji te balkanskih odnosa i saveza sa Njemačkom. U tom pogledu su oni bili sporazumno kako su i morali ako će da trojni savez bude uzdržan. Italija, kako danas stvari stoje, od toga saveza ima veliku korist. A od budućih odnosa prema Albaniji i balkanskim državama imati će još više, jer njezin put do Albanije puno je bliži nego Austriji.

Druge je pitanje da li Austrija od današnjih odnosa ima kakove koristi. Do sada te koristi nije imala, jer dok je Italija sa troškom od jedne milijarde zapošjela svoj dio Afrike, Austrija je sa isto tako velikim troškom dobila da je od sebe odalečila i Rumunsku i Srbiju a od Albanije ima toliko koristi da princ Wied nije htio primiti bečane, kad su mu se pošli pokloniti.

Dakle Austrija je osamljena i drži se trojnoga saveza jer mora. Nju goni kao njezakav usud i gonit će ju dok u njoj budu vladali današnji odnosi.

Ti se odnosi u Austriji promjeniti ne mogu ni po volji vlade ni po volji naroda. Ni Niemac ni Magyar ne bi htio na miran način svoje gospodstvo u monarhiji podržati gospodstvu Slavena. To ne može učiniti ni vlast jer ne bi ona imala snage da stiša i svlada sve ono što bi nadošlo.

Prema tomu Austrija je bačena u naručaj trojnog saveza i tu će se držati pa govorili i rogororili Slaveni Austrije količko hoće.

Iz toga slijedi i udes, koji kao da vlast u njezinoj nutarnjoj i vanjskoj politici.

U nutarnjoj razročnosti, borba naroda, nezadovoljstvo, u vanjskoj nemoć i pogli-

belj. Tu nema vlade koja to može promeniti. Parlamenti, sabori ne vrede, nego u koliko se prilagodjavaju udesu, položaju Austro-Ugarske, koja je više nego država, više nego narod, samo jedna vladavina prema prilikama njezinog uredjenja koja se ne može mnjenjati.

Radi toga slijede i neuspjesi te životarenje, koje zahtjeva silne terete bez vidljivih koristi iz uloženih žrtava.

Italija zna bolje od nas za sve što u Austriji biva. Zna to i Njemačka, te one rade za sebe i nastoje izrabiti položaj.

Njemičci Austrije su međimčad Njemačke, kao što su Italijani Austrije međimčad Italije. I ništa se s tim narodima u Austriji dogodila ako se za to ne brinu te dve velesile.

Vlada austrijska i ugarska htjedoše upravljati sa Talijanima prema zahtjevima nutarnje politike. Poznate su trčanske naredbe, kao i ustanjanja na Rieci, te tražbine Talijana glede sveučilišta.

To su nutarna pitanja Austrijske uprave, koja je mislila da ta pitanja može po svojoj volji rješavati. Ali tu je Italija, tu je osamljenost Austrije, tu je savez, te austrijska vlada mora u svemu potuštiti svome savezniku pa makar se to protivilo običaju i ugledu jedne velesile.

Običaj i ugled u međunarodnim odnosa imili su utvrdili kao zakon da se jedna država ne smije pačati u nutarnje posle druge države. To su činile europske države samo u Turskoj pod izlikom obrane krščana. Danas Italija i Njemačka uzimaju rječ kod svojeg saveznika za njihove Niemce i Talijane u Austro-Ugarskoj!

Jeli to uspjeh za političare austrijske njihov je posao, a mi samo ustavljamo činjenicu da uplitanje Italije prije i službeno saobćenje i ponašanje Talijanskog ministra. On je zvao na dogovor u Opatiju svoje talijanske konsule u Trstu i Rieci.

Grof Berchtold je eto morao dati javan dokaz da se osamljenost Austrije mora odkupiti i uplitanjem tudi države u nutarnje posle Austro-Ugarske.

Što nakon toga slijedi? Jasno je: 1. Tražbine Talijana u Austriju moraju biti udovoljene radi saveza sa Italijom.

2. Što Italija bude tražila u trgovskom pogledu od Austro-Ugarske vlade biti će postignuto.

3. Austro-Ugarska da sačuva današnji savez prema vanjskoj međunarodnoj politici morat će da udovolji i u buduće Italiji i Njemačkoj, a to znači da će nutarnja politika Austro-Ugarske biti oslođena i u buduće na Niemce, Magiare (i Talijane) te Poljake u Austro-Ugarskoj.

po meni, dokle vas je volja, ali će vam samo jedno reći, da sam vaš najiskreniji prijatelj. Ima žalbože dosta istina, koje ne smiješ u svaku dobu izreći, a medju te istine spada bez sumnje i ta, da ne smiješ reći ženi, od čega je njezin rod. Ja hoću da reknem mojoj ženi, od čega je njezin rod. Već jednom zgodom rekoh, da dijete delinkvenat, te opetujem i sada i nadodajem, da je žena isto tako delinkvenat. Neprijatelji su žena oni, koji, netom stupe u društvo gospodja, izgube toliko od svoje muške naravi i svog muškog ponosa, da počimljivo raspravljati i govoriti poput žena. Neprijatelji su žena oni, koji se njima preko mjeru klanjaju, te koji im nudaju glede svojih prijatelja na srebrnim zdjelama, e da lakše zadobiju njihovu ljubav i naklonost. Neprijatelji su žena donapokon oni, koji u društvu žena promatraju cijelu svoju okolinu ženskim očima. Ja sam za sve to uvijek bio preiskren i laže svaki onaj, koji kaže, da sam mrzio žene i da ih mrzim.

Po Strindbergu imademo već u prirodi dva spola, muški i ženski, koji su između sebe sasvim različiti. Muškarcu je već od prirode određeno više mjesto i širi djelokrug. Žena nema pravo, da se podigne na isto mjesto, na kojemu se nalazi muškarac. Svako njezino nastojanje oko

iz ovih predpostavaka koje se ne mogu pobiti slijedi da mi Hrvati moramo računati sa činjenicom, koje se ne dadu promjeniti.

Nami će biti u Austro-Ugarskoj kao što je i do sada bilo. Trgovački ugovori će se sklapati bez obzira na naše ekonomičke potrebe. Naše zastupstvo će u tom pravcu biti posve nemoćno, jer će to odlučivati vanjske prilike a ne potrebe nutarnje.

Naša nacionalna borba biti će otežana sa strane vlasti, koja se ne smije zamjerati svojim saveznicima.

Ne treba ni govoriti da mi našeg narodnog jedinstva u Austro-Ugarskoj postoji ne možemo, jer bi se tomu protivili vanjski odnosi i gospodujući narodi u monarhiji.

I za to opatijski sastanak nas uči da je aulična-konfidentska politika samo služnica jer ista služi onoj politici koja ima pred sobom posve druge ciljeve, da u Austro-Ugarskoj budu naime potisnuti narodi koji bi želili osloboditi se od gospodujućih naroda.

Sve je uđeno tako da nas uvjeri, kako se jedinstvu i samopredjeljenju ne smijemo nadati uz politiku nutarnju i vanjsku, koju je Austro-Ugarska prisiljena voditi. Pa za to tko se uzprkos toga u našem narodu daje na to služništvu imamisiju ne stranke prava, ne hrvatska, ne slobode, nego konfidenstva.

U istinu za to znaju austrijski državnici i poduzimaju sve mjeru da sa konfidentima utuku sve što je istinski narodno.

Kao neobičnu stvar možemo javiti da se u isto doba kada se držao sastanak u Opatiji u južnim krajevima monarhije Austro-Ugarske zamjenjuju domaće hrvatske i srpske regimente sa magjarskim i njemačkim....

To je eto oživljivanje hrvatskoga programa gospode diplaša i konfidenata....

Saziv delegacije.

Danas se u Budimpešti otvaraju delegacije. S najvećom i razumljivom naporeštu očekuje se ovogodišnje zasjedanje Exposè grofa Berchtolda o sastanku u Mletcima, o susretu u Opatiji, pa „crvena knjiga“ najavljeni već od dulje vremena, dovoljno je da dade važnost ovim delegacijama. I koliko je u istinu velika važnost delegacionog zasjedanja obzirano na međunarodne odnose i internacionalnu politiku zanimivo je ipak, da narodi Austrije, a i sama vlast daju kud i kamo veću važnost pitanjima unutarnje politike koji

će nedvojbeno i živo biti iznešeni pred ovaj formu cijele monarhije; dapaće ta će pitanja iskočiti pred onim prvim, radi kojih i jesu delegacije tu kao jedini kompetentni državni čimbenik. Glavni predmet dođućeg zasjedanja biće unutarnji odnosi države, biće oštra kritika politike grofa Stürgha.

Bečki parlament je odgodjen, i predstavništvo austrijskih naroda nema gdje da podigne svoj glas proti očitom apsolutizmu i absurdnosti konstitucije nad kojom trajno visi mač § 14.

Vlada naravno pretres ovih pitanja na stoji svim mogućim sredstvima da zapriječi. Uz sve to, ipak će ova pitanja ispuniti veliki dio sjednica, a neće izostati, kako već sada izgleda, ni pitanje o pravnoj valjanosti austrijske delegacije i da li je ova kompetentna, da ravnopravno vijeća i da stvara obvezatne zaključke zajedno sa ugarskom delegacijom. Ugarski zakon traži, da za rješavanje zajedničkih poslova „mora vladati ustavost u svim zemljama Njegova Veličanstva, budući da Ugarska može u zajedničkim stvarima stupiti u dodir samo s konstitucionalnim zastupstvom tih zemalja“.

Čudnovata ironija sudbine! Pred dvije godine austrijska delegacija raspravljala je, da li je ugarska delegacija valjano sastavljeni i je li pravno kompetentna za ravnopravno raspravljanje. Tada je i sa presjedničke stolice austrijske delegacije bila zajednica učinjena valjanost ugarske delegacije i tim sada uzeti u obzir i dati im dotično značenje, koalicija i vlasti idu, da prekinu prijateljstvo. I sabor, u kome se ne čuju više psovke, pljesak i odobravanje većine ili zvježdane opozicije, morao je biti slučajno odgođen, kada je spor u svome razvitku već danas stvar očita. U ovoj polemici i sporu, koji je nastao glede parlamentarizacije vlade i odgovornosti bana povodom, poznatog komuničaja u polu-slужbenoj budimpeštanskoj korispondenciji, koalicija nije zauzela definitivnog stanovišta. Ona će ga zauzeti na sjednici od 21. ov. mj., koja je i onako sazvana uslijed ovih novih dogodaja, preokreta i izazivanja.

„Hrvatski Pokret“ i „Srbovan“ komentiraju držanje i izjave Tisse i Skerleca živo, pa dok se prvi upušta u hladno tumačenje nagodbe od 1868., „Srbovan“ zauzimlje u ovom sporu kao i u kandidaturi Valerijana Pribičevića u Virginmostu radikalnije držanje i energičniji istup, koji je i u prvačnjim važnijim pitanjima imao biti ovakav.

Ono, što će koalicija poduzeti kao jedinstvenu akciju i zajednički odgovor, to se ima tek riješiti na spomenutoj sjednici od 21. ov. mj. Kakav će rezultat imati

Po Strindbergu je žena stvorena samo za dvije stvari: za materinstvo i obitelj. Najsvetija je ona žena, koja se pripravlja u redu za te zahtjeve majke prirode. Žena mora svoga muža čekati, kad joj trudan i umoran u kuću bane, mora nastojati, da mu zasladi ovaj težak život, da mu pri ožiljnim i teškim časovima bude pri ruci sa svim onim prednostima, kojima ju je priroda obdarila. Suviše mora žena radjati i brinuti se oko svoje djece. Mi muškarci možemo napredovati u svemu, možemo biti puni svakovrsna znanja, ali onako uzgajati djecu, kao što to žena umije, ne čemo nikada pa nikada znati. To je pošte žene i tu ima da pokaže i razvije svoju djetinjstvo. Traži li se od žene nešto više nego da bude dobra mati, traži se nemoguće. Žena, koja ne mari ni za obitelj, ni za djecu jest vječni dužnik muža; sliči gostu, koji dolazi u gostionu, te koji naručuje sve na račun muža, no muž čini zlo, aki li joj u tom slučaju račun plati. Žena, koja odgovara tim zahtjevima prirode, jest stup društva i pred takvu ženu pada Strindberg na koljena kao pred kakvu ikonu.

(Slijedi).

PODLISTAK

Strindberg o ženama.

— Piše drav. —

II.

Strindberg je bez sumnje najveći moderni mirogin. Za života svoga piše drame i novele, osnivače društva i novine, države skupštine i predavanja samo jednom tendencijom, da potisne ženu na mjesto, što joj po prirodi pripada, te odakle neće moći muškarcu nauditi sa nekim svojim prednostima.

Strindberg se je već za rana dao u borbu sa ženama, koje ne umiju tako lako praštati. Žene se vrlo lako zagrijavaju ma bilo za što, ali se i vrlo lako uvrijede. Muškarac je od naravi plemenitiji. On shvaća brzo mnoge stvari, te lako opršta. Žena nije takva, ona pamti i pamti, te čeka na osvetu, pa netom joj se pruži prigoda, osećaju vam se na vratiju. Strindberg je našao u ženama nelojalna protivnika. Proglasiše ga ludjakom, glupanom, psihopatološkom pojmom, radistom, koji uživa u Šibantu poslije užitka. On im je na to odgovorio sjevernačkom flegmom: „Lupajte

toga jest nenaravno, smiješno i bezuspjeshno. Žena kao žena nije nigdje ništa vrijeđna stvorila. Ako li su žene nešto na znanstvenom ili umjetničkom polju stvorile to nisu žene kao žene učinile, nego je to muška narav u njima učinila. Kao što nazlazimo kod mnogih muškaraca koješta, što nas podsjeća na žensku narav, tako nazlazimo i kod mnogih žena, koješta što nas podsjeća na muškarca.

Sve žene, koje su se do sada istakle na polju literature, znanosti i lijepih umjetnosti, imale su nešto muškoga u sebi. Pravo na bolji položaj u društvu imaju samo muškarci i one žene, koje u sebi imaju nešto muškarčkog. Što se tiče samih sposobnosti, žene zaostaju u svakom pogledu za muškarima, te nisu ništa drugo nego samo slab odsjev muškarca. O nekoj logici kod žene ne može biti niti govora, ta njoj manjkaju i temeljni akcioni u mozgu. Ne da se govoriti niti o duši žene, jer je ona bez duše, bez svoga ja, bez boje bez ičega. O ženi, a i među ženama je u opće ludo govoriti. Ženski ženij je kontradictio in adiecto. Fantazija žene nije ništa drugo nego laž i varka, dok je fantazija kod muškarca fantastija pravog umjetnika i filozofa. Žena ne pokazuje nikakvo dublje shvaćanje moralu. Ona boluje od „amoral insanyte“.

Hoće da uvijek ima pravo, i ako ga nikada nema. Govori o vjernosti a u tome časutu je prava mačkica. Ako li vam pričuju o milosrdju žena i o njihovu dvorenju po bolnicama, nemojte im to pripisati u dobravstvu. Muškarac ne može dugo stajati kraj bolesnika, jer je plemenit i jer u isto vrijeme sučustvuje sa bolesnikom. Žena ti je naprotiv egoistična i tvrdra srca, te joj je skroz indiferentno sve, što se u njezinu okolini događa. Do nečega originalna žena vam nikada ne može doći, jer ju je priroda stvorila samo za imitaciju. Živi kao parazit od onoga, što je muškarac stvorio, živi od njegovih misli i izuma. No uza sve to priroda je i žene obdarila nekim prednostima lukašošću, izvornim pamćenjem, osvetljivošću, te darom za imitiranje. Tim prednostima žena ruši

ta sjednica, veoma je teško reći, tim teže, što u koaliciji ima svakovih ljudi, a u Hrvatskoj svakakovih stranaka, koje su spremne na jeftinije ponude samo da dođu do vlade. I najnoviji pakt između frankovaca i Radićevaca, podmukla rovarenja i denuncijacije sv. alijanse, pak put Radićević Štadleru, bez sumnje je sve to u savezu o novim ofertom Horvat-Radićeve opozicije. Sve ovo, kao i to, da je koalicija smjesa mlađih radikalaca i najgorih konservativaca oportunisti, da je ona preturila i prožvakala mnogo; da je njezin položaj zbilja veoma kritičan, daje veoma malo sigurna u svim nagadjanjima o rješenju ovoga spora i razvitku daljnjih odnosa. Može se samo nagadjati što-šta, ali na uzbudjenosti duhova u koaliciji radi toga, što se odjelni predstojnici neće užeti možda iz njezine sredine, treba svrati osobitu pažnju. Neću pogriješiti, ako kažem, da je ovome sporu glavni uzrok borba o vladu, jer dosadanji razvitak stvari, potpuno slaganje koalicije s banom u nekim stvarima, gdje to nije smjelo biti (zakon o eksproprijaciji, obnova finansijske nagodbe i Julijanske škole) govor za to. Ovaj prelom, ako uslijedi, došao je u zao čas po koaliciju. Moralo je i prije doći i onda bi koalicija bila drugačije gledana. Na ovo računaju i koalicionaši, ali uza sve to uzbudjenost je velika, te bi moglo uslijediti nešto zamršnijeg. Nego osim zahtjeva koalicije glede mesta odjelnih predstojnika ima i drugih razloga koje neki ovamo smatraju sporednim. To je ponovno povreda nagodbe, kojom bi grof Tisza htio bana učiniti odgovornim ministru predsjedniku, jer ga on imenuje, dok § 50 temeljnog zakona ugarsko-hrvatske nagodbe veli: „Na čelu autonomne vlade kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije stoji ban, koji je odgovaran saboru istih kraljevina.“

Još podaje jačinu ovome sporu či-

njenica, da je nekidašnji „Pester Lloyd“ donio vijest, po kojoj, da je i u paktu koalicije i grofa Tise uglavljen, da se u automnom djelokrugu Hrvatske i Slavonije ne može govoriti o pravu parlamentarnoj vladi, dok to ovamotno koalicija neke novine poriču i dementiraju.

„Srbobran“ povodom polemike Bud. i Hrv. Korr. te sada već dobro poznatog držanja baruna Skerleca piše o tome sljedeće: „Iz toga saopćenja izlazi dakle, da je ban u pitanju o značaju položaja hrvatske vlade zauzeo stanovište, koje sa gledišta ustavnog prava kraljevine Hrvatske ne može izdržati kritiku. U saboru je ban izjavio, da će u svim pitanjima, koja su sporna između Ugarske i Hrvatske zaузeti hrvatsko stanovište. Saopćenjem Hrvatske korispondencije stavio se je ban protivnost sa svojom izjavom u hrv. saboru“.

I kandidatura Valerijana Pribičevića u Virginmostu izazvala je kod službenih krugova negodovanje i protivnost. Premda je veleizdajnički proces, u koji je bio upletен i Valerjan Pribičević, svršio po razno po vladu, premda je njegov proverenje, konac te otkrića prof. Masarika u bečkom parlamentu, dokazalo, odakle je, zašto i kako je bio insceniran ipak stanovitoj gospodi smrdi kandidatura Valerijana Pribičevića radi „grjeha“, počinjenih u godini 1908. I sama uspomena na tu godinu, na te ljude i na ono, na što su se naša slobodna braća bez nas, samostalno, spremala, njima smeta i traže krijeve ondje gdje je dokazom, da ih nije bilo. Izbori koji su u februaru te godine bili provedeni, svršili su porazom Raucha. To i dogodjaj koji su se odigravali bez nas radi aneksije Bosne i Hercegovine; negodovanje naroda radi mobilizacije i gdjekoji iskaz radi tolikih kušnja, bilo je dosta, da se naredi, nek se veleizdaja

objesi nekojim nepočudnim elementima o vrat. Proces u Zagrebu, a pogotovo Fridjungov proces u Beču, oborio je lažne navode, koji su teretili veleizdajnike i pokazao, kakvim falsifikatima i srestvima su kadri operirati stanoviti krugovi.

I ovom spornom pitanju koalicija mora biti jako osjetljiva, a izgleda, da i je takova. Ovaj novi način izazivanja potječe na nepravde, što su koaliciji i Hrvatskoj učinjene tamo od Kuena pak do današnjeg bana Skerleca. Baš radi toga nagadja se, da bi ovaj spor mogao biti početak daljnjih komplikacija i sporova, da bi moglo doći do zamršnijeg spora i dabi se, što je glavno, koalicija poslije svih veliki kušnja madjarskog vjerovoljstva mogla povratiti trjezmenoj politici oprezenoj takci. Iako kasno, uspavno Hrvatskoj došla bi ova emancipacija koalicije veoma dobro. Ona bi donijela možda i momentanu izbornu neuspjeha toj stranci, ali bi u mnogo ojačala i osvjestila mrtvi život u Banovini. Onemogućila bi uz to jednu frankovačku kliku, da se na račun podmuklog radikalizma, promišljena i zgodno uredjena opozicionalstva više ne drži na životu.

Tri atentata u Hrvatskoj javiše jasno, da je u Hrvatskoj neustavno stanje nemoguće, pa kao Beč i Pešta trebaju nužno koaliciju u raspletu kriza, onda i ona mora biti otpornja, e da tako sačuva povjerenje naroda, a ulije strah i poštivanje stanovnih prema njoj.

Da je ona takova bila odveć počutljiva prije ovoga, ovog spora danas ne bi bilo.

Nu on je ipak trebao, došao je dobro, jer bi mogao nešto i donijeti.

Zagreb, 18. travnja 1914.

Ivo Jelavić, sveučilištarca.

manje jednaki i basiraju se na najširoj podlozi demokratskih i liberalnih načela, u čemu je srpski ustav bio i do sada takođe da se je prispolabljao s onima država konstituciono-demokratskog principa.

Najživlju debatu izazvat će pitanje gornje kuće ili senata, za kojega se osobito zagrijava napredna stranka i kojoj je to jedna od glavnih tačaka programa.

Mi ćemo se na ovu skupštinu još potjerne osvrnuti, a osobito na pitanje dvodomnog sistema.

Rat u Americi.

Između saveznih američkih država i Meksika bjesni rat. Huerta nije iskazao počast zatraženu od Amerike, američkoj zastavi i bilo je dostatno da ova svojim brodovljem bombarduje Tampico, iskrca svoje čete i zauzme jedan od najvažnijih meksičkih gradova Veracruz. Mali uzroci, a velike posljedice. Radi uskrate počasti jednoj jednostavnoj zastavi gina masu ljudi i slobodna republika Meksiko stoji na umoru, da ju proguta ogromna Amerika. Nego ovo zadnje baš je i uzrok ovom oružanom sukobu. Američki imperializam dobiva sve to širi objam, a ciljevima njezinih stoji na putu ova državica, koju treba uništiti.

Koliko je god ratište udaljeno i tamno preko Oceana top s njega nalazi jakog odjeka i kod nekih evropskih država i kod Japana. Ovaj zadnji osobito i ako službeno izjavljuje svoju neutralnost ipak otvoreno govori da su njegove simpatije na strani Meksika. Ojačanje Amerike ugrožavanje je interesa Japana, a zasjeca i u interesu sferu Engleske.

Ovaj rat mogao li dakle imati i daljnje komplikacije. Najnovije vijesti kažu, da su južnoameričke države ponudile svoje posredništvo u ovom sporu. Amerika je ovu ponudu prihvatala, ali ujedno izjavila, da se vojne operacije mornarice neće obustaviti.

Tiesno, 22 travnja.

NAŠI DOPISI.

(Dr. Dulibić obećaje...) Pred par dana bio je ovdje na prolasku put Murter-a zastupnik gosp. Dr. Dulibić. U općinskom uredu, pred navlašakupljenih nekoliko težaka, te nekolicine od općinske uprave, držao je malu „konferenciju“; obećavao je ogromnih stvari, tako n. p. da će on isposlovati izdubljenje našeg mosta, otkup petine, povišenje najma za sudski ured u korist općine, ukinuti odluku razoružanja i t. d. i t. d.

Gовори je i o Srbima, da mi ne trebamo od njih nikakove pomoći, i zašto da im budemo skloni. Oni ne će da se podvrgnu nama, a mi njima ne možemo ništa popustiti.

Kako svi znamo, obećanja gosp. Dulibića ostaju uvjek samo obećanja, a ako še njima imali osigurati svoj zastupnički mandat, u dojdućim izborima, onda takav način prepiske, morase osuditit: Jedan predstavnik naroda, mora da djelima privlači simpatije i popularnost, a nipošto da obećanjima trgovinu pravi.

Narode budi trijezan i čuvaj se lakavim rječi onih ljudi koji još uvjek žele da te za nos vode.

Betina, 17. travnja.

U br. 920. „Hrv. Rječi“ pisali smo kako je naš „dragi“ pop odvraćao narod od crkve i svetih sakramenata, a netko je pokušao u „diplaskoj“ misli, da to oprovrne. Potsetit ćemo zato našeg uzornog popa na one dvije djevojke koje su ga došle zvati neka dodje u crkvu jer da ima moogo svijeta koji čeka za sv. pričest. Sestra od popa odvratila im je, da pop neće doći. Sestri nije nitko drugi mogao dati slične naloge nego samo pop. Kad su to čule one osobe, koje nijesu redovine dale, pošle su kući, ali nije istina da su vikale i psovale. Starici od kavki 70 godina, kad je došla da se isповjedi, naš joj pop reče, da je neće isповjediti, jer da joj sin nije platio redovinu. Bijedna je starica moralu da ode iz crkve bez svete ispovjedi. Eto našem popu prigode, da nam odgovori, je li ovo laž. Pop nama samo umije kazati da smo bezvjeri, a ne sjeća se, da je on sa oltara govorio da Bog ne daje kišu, nego da je to po prirodi.

Da se upozna dobro našeg popa, dosta je poznavati osobe s kojima se neprestano druži; ne ćemo spominjati ovome društvu popa sve mane, zla djela i zločine, poznato je to svakomu, a još poznatija je i naša stara narodna poslovica koja veli: kaži mi s kim se druži i kazat će ti kakav si. Naš bi pop morao takoder znati, da crkva katolička uči, da treba iskrnjeg svoga ljubiti kao samoga sebe, ali vidi pop da mi ne svirimo u njegove diple i onda da nas omrazi lača se laži i kleveće govoreći da smo krivovjeri.

Betina, 18. travnja.

13. tek. mj. u Betini se je držala sjednica u dvorani hrv. čitaonice i sokola, ali prije nego što ju je predsjednik otvorio buknuo je požar... G. Josip Jelin napada Sokol, jer mu nije po volji što u diple'ne svirimo, a poslije njega držao je g. Josip Bilić, utemeljitelj čitaonice vatrene.

Svjest istarskog primorca i seljaka danas je dosta nacionalno razvijena a broj hrvatske inteligencije s dana na dan je veći. Na onim izborima ne možemo uz postojeći sistem iznijeti većinu, ali u istarski sabor uči će jaka manjina, manja od većine samo po koji glas.

Ovi izbori biće dokaz hrvatske nacionalne snage u Istri, a zadnji trzaj u mirućeg talijanstva.

Naknadni izbori u Hrvatskoj.

U Virginmostu je izabran zastupnik Valerijan Pribičević. Mi smo već pisali, da bi ga rado vidjeli u hrvatskom saboru.

U Garčinu vodi se užasna borba između kandidata koalicije, Dra. Rojca, Milinovca Dra. Cara i frankovca Dra. Kučića.

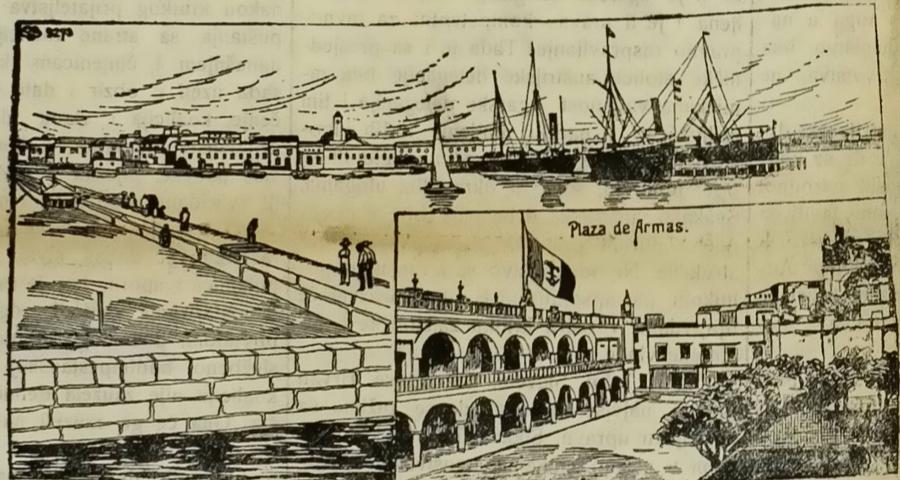
Zagrebački nadbiskup umire.

Nadbiskup Dr. Posilović u Zagrebu bori se sa smrću i možda je već mrtav. Zadnje dan uzdržava se na životu injekcijama. Pred 2 godine dao je Dr. Posilović milijun kruna „crkvi i narodu“ kako je on sam dao obilježe tomu svome daru.

Što se sve može u Bosni?

Doznaće se da je u Bosni neki viši činovnik bio aransiran mjesec dana iza kako je počivo u hladnom grobu, a učinjeno je to s toga, da njegova udovica dobije bolju mirovinu. Ovaj primjer lijepo dokazuje što se sve može kod nas.

Hermann Bahr imao bi iz ovoga zdjedno poglavje za „Austriaca“.

Slika prikazuje grad Veracruz o kome se danas toliko piše i koji je najvažnija pozicija oko koje se danas vodi borba između Amerikanaca i Meksikanaca. Veracruz je glavni grad istoimene meksičke države. Imo preko 30.000 stanovnika. U trgovackom i industrijalnom svijetu je poznat radi tvornice cigara. Ulice su moderno uređene, javni trgovci su lijepi, dočim su kuće niske. Grad je osnovan od Kostega g. 1520., ali tek 1580. na svom današnjem mjestu.

POLITIČKE VIESTI.

Barun Feyervary umro.

U Beču je umro barun Geza Feyervary. U magjarskoj politici igrao je on svoje veliku ulogu. Iza pada grofa Tise i bivše liberalne stranke, koga je srušila neodvisna stranka, sastavio je Feyervary t. zv. činovničku vladu. Opozicija je provala njegovu vladu trabantom. Tadanji ministar unutarnjih posala Josip Kristoffy zajedno sa barunom Feyervarem htjedao je predložiti kralju, da se oktrojira u Ugarskoj sveopće pravo glasa, da se tako skrši vlast sada vladajuće klase. Medutim, kad su to začuli Kossuth i drugovi, nastojali su to sprječiti i ponudili, da će odložiti oružje i povuci svoje zahtjeve, radi kojih su izazvali križu. Pošto je njihov predlog u Beču prihvaćen, to je barun Feyervary odstupio, a vladu preuzeo Kossuth i drugovi. Radi agitacije i mržnje, koju je neodvisna stranka uspirila protiv njega poslje njegova ostanja, on se je preselio iz Budimpešte u Beč, a da se nikada više onamo ne vrati. Vele, da je Feyervary otvoreno savjetovao kruni, da uvede opće pravo glasa, jer da je to jedini spas Ugarske.

Na drugom mjestu donosimo njegovu sliku.

Dr. Skerlić u Dalmaciji.

Ove dane dolazi u Dalmaciju Dr. Skerlić profesor beogradskog univerziteta. Držat će dva kulturno naučna predavanja u Zadru, Splitu i Dubrovniku. Profesor Sker-

lić je poznati kritičar i književnik koji se čita s nasladom, a kao govornik sluša pozornom napetošću. U Srbiji sudjeluje i na političkom polju, te se ističe kao jedan od vodja samostalne stranke. Dužnost je svih naših krugova, a osobito mladosti da mu u svim gradovima gdje dodje iskaže osobitu pažnju, jer Dr. Skerlić je jedan od najjačih stupova kulturne Srbije, on je otac modernog hrvatsko-srpskog nacionalizma.

Konkordat između Srbije i Vatikana.

Poznato je koliko su bečki krugovi nastojali još u početku priprema, za ovaj konkordat, da do njega u opće ne dodje. Austrija je do sada imala protektorat nad katolicima Turske i Hrvatske, a oni su se uključili u političkim agitacijama. Austrija naravno s ovakim zahtjevom nije mogla da prodre, jer dok je tako stanje bilo razumljivo pod turskom upravom bilo bi ne pojmljivo produžiti ga i uprav smješno staviti pod austrijski protektorat jedan dio državljana, jedne od najliberalnijih država.

Još za samog rata, netom je bio otkupljen teritorij, na kojemu živi dobar dio katolika, srpska vlast ustanovila je posebnu komisiju kojoj je bila zadaća, da prouči sva pitanja i stvari osnovu za uređenje pravnog položaja katoličke crkve u Srbiji. Srbija je ovim činom pokazala skrajni liberalizam i toleranciju, jer se mora imati na umu, da sam srpski ustav garantira slobodu vjere.

Kako govore vijesti iz Beograda, kon-

kordat bi morao skoro stupiti na snagu. Informirani smo s upućene strane, da se konkordat osniva na najliberalnijim principima i katoličkoj religiji garantira takav položaj, kakav joj je u malom broju država, zakonom pojamčen.

Rumunji u Beogradu.

Prošlih dana posjetilo je jedno od prvih rumunjskih pjevačkih društava, Beograd. Grad je bio iskišen zastavama, a preko 20.000 građana izašlo je na ulice, da dočeka rumunjske goste i manifestira za srpsko-rumunjsko prijateljstvo. Rumunji su se zadržali u Beogradu 2 dana.

I rumunjski trgovci spremaju se da posjeti svoje beogradске druge. Svi ovi posjeti imaju svrhu zbližavanja rumunjskog i srpskog naroda.

Velika srpska skupština.

Srpsko javno mnjenje zaokupljeno je pitanjem saziva velike skupštine i to je predmet najživljije rasprave u novinstvu, političkim i širim krugovima. Radi se o promjeni ustava, o uradjenju pitanja novih krajeva i još boljih garancija gradjanskih prava srpskog

Rietka prigoda!

Radi ogromne zalihe, uz snižene cene od 25%, može svaki nabaviti gotovih odiela i kabana najnovijeg kroja

Postola za gospodu; šešira svakovrstnih za gospodu
samo kod trgovca

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionicu

„DALMATIA“

uzdržava od 1. listopada 1913. slijedeće
glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponедјeljak u 5 sati posle podne
povratak svake subote u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati posle podne
povratak svakog utorka u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati posle podne
povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati posle podne
povratak u ponedjeljak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati posle podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)
Polazak iz Trsta u utorak u 6 sati posle podne
povratak u nedjelju u 1.15 posle podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne
povratak svaki četvrtak u 7.15 pos. podne

„HERCEG-BOSNA“

ZEMALJSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD ZA BOSNU I HERCEGOVINU,
Ravnateljstvo za Dalmaciju i Istru **SPLIT**, Marmontov trg. Telefon br. 149

Središnica
SARAJEVO

Dion. glavnica
K 4,000.000

Podružnice:
Osijek, Zagreb,
Riška, Beograd.

Zavod preuzima osiguranja: a) proti požaru, (makar ga i grom prouzročio
na zgrade, tvornice, strojeve, gospodarske i obrtnе zalihe, robu, pokretnine,
stoku itd. b) proti štetama od tuče uz naknadu potpune štete; c) proti
nezgodama za pojedinačno, kolektivno (skupno), odgovorno osiguranje
itd., kao i proti nezgodama djece; d) protiv provalne kradje; e) proti
razbijanju stakala; f) proti štetama od prevoza robe vodom, kopnom i
željeznicama; g) na ljudski život i to: osiguranja za slučaj smrti, mješo-
vita odnosno osiguranja za slučaj doživljaja i smrti, osiguranja miraza,
životnih renta, udovinu i ugojnina.

Premije osiguranja računaju se posve nisko, štete se isplaćuju brzo i
kulantno! Zastupstva u svim gradovima i većim mjestima primaju ponude
za sve vrste osiguranja.

Jedino jugoslavensko dioničko poduzeće za osiguranje.

Ravnateljstvo u Splitu daje na zahtjev rado sve upute.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

jedini je domaći osiguravajući zavod. :- Utemeljena g. 1884.

CENTRALA : Zagreb, u vlastitoj
palači, ugađ Maravske i Prera-
dovićeve ulice.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZA-
STUPSTVA : Osječ, Rieka, Sar-
ajevo, Ljubljana i Novi Sad.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat

Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica
industrijalnih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokućstva, dućanske robe, gospo-
darskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sjena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zamodska imovina u svim poslovnim granama iznosi K 3,013.332.66
Prihod premija s pristojbama K 1,486.297.56
Isplaćene odštete od postanka zavoda K 5,624.162.96

Sposobni posrednici i akviziteri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolicu

VLADIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

DUŽNICI, ŠALJITE PREDPLATU

Naslov za brzjavce: „JADRANSKA“.

CENTRALA U TRSTU

Via della Cassa di Risparmio 5

(Vlastita kuća)

PODRUŽNICE: Dubrovnik - Kotor -
Ljubljana - Metković - Opatija -
Šibenik - Split - Zadar.

Kupon žaložnica Zemljano vere-
sijskog zavoda Kraljevine
Dalmacije plativi 1/II. kao
i uvučene žaložnice u-
novčuju se kod

JADRANSKE BANKE

u Trstu i svih
njegovih po-
družnica.

Dionička glavnica k 800.000. — Prijave k 700.000.

Uložne knjizice - Po-
hrana i administracija
vrijednosnih papira. — Ku-
poprada tuzemnih i inozemnih
vrijednosnih papira, te deviza i
valuta. — Osiguranje efekata proti
gubitku na tečaju pri vučenju. — Žiro
računi i tekući računi. — Unovčavanje mje-
nica, dokumenata, odrezaka i izvučeni vrijed-
nosni papiri. — Kreditna pisma čekovi, vagila,
naputnice. — Predujmovi i zajmovi na vrijednosne
papire, dionice sreće, robu (Warrants), brodove i t. d.
Gradjevne vjeresije.

Pretinci (Safes) za čuvanje vrijednota u čelinčoj
sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u
kojim se pretincima može držati svakovrsne vrijednosti.

Prva slavenska tvornica ure za tornjeve
FRANJO MORAVUS, Brno

(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razašilje

Ure za crkvene zvo-
nike, dvorce, škole,

tvornice i vjećnice,

samo u izvrstnoj izradbi vrlo

jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.

Cientci šalju se na zahtjev badava.

Najviše odlikovanje za izvrstne proizvode.

I Z V O Z .

HRVATSKA TISKARA (D.R KRSTELJ I DRUG SIBENIK - DALMACIJA)

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i občinske uredje.

Izrađuje sve vrsti posjetnika, poziva za zabave i koncerte,
jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure, itd. itd.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica

obskrbljena svim potrebnim i najmodernejšim stroje-
vima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje

itd. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.